

ΣΤΗΝ ΕΓΚΛΙΣΗ ΤΟΝΟΥ Ὁ ΤΟΝΟΣ ΤΙ ΠΑΘΑΙΝΕΙ
ΚΑΙ ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Τί παθαίνει ὁ τόνος	Παράδειγμα	Πότε; (σέ ποιά περίπτωση)	Ποιῶν ἐγκλιτικῶν;
Α' ἀποβάλλεται	<ul style="list-style-type: none"> • πτωχός <u>εἰμι</u> • σοφοί <u>τινες</u> λέγουσι • ναός <u>τις</u>, ναοί <u>τινες</u> • καλόν <u>ἔστι</u> • ἐχθρικῶς <u>πως</u> • ἀγαπῶ <u>τινα</u> • γέρων <u>τις</u>. • παιδεύω <u>σε</u> 	<p>ὅταν ἡ προηγ. λέξη εἶναι ὀξύτονη</p> <p>περισπωμένη</p> <p>ἢ</p> <p>παροξύτονη</p>	<p>1) ὄλων (μονοσυλ. καί δισυλ.)</p> <p>2) τῶν μονοσυλλάβων <u>μόνο</u></p>
Β' Ἄναβιβάζεται ὡς ὀξεῖα στήν λήγουσα τῆς προηγ. λ.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>ἄνθρωπός</u> τις • <u>ἄνθρωποί</u> τινες • <u>σῶσόν</u> με, Κύριε • <u>ταῦτά</u> φησι • <u>ἐν</u> τινι τόπῳ • <u>εἶ</u> τις βούλεται, • <u>εἶ</u> τίς <u>ἔστί</u> μοι φίλος 	<p>ἢ προηγ. λέξη προπαροξύτονη</p> <p>ἢ</p> <p>προπερισπωμένη</p> <p>ἢ</p> <p><u>ἄτονη</u> ἢ <u>ἐγκλιτική</u></p>	<p>ὄλων (μονοσυλλάβων καί δισυλλάβων)</p>
Γ' Διατηρεῖται (δέν γίνεται ἐγκλιση τόνου)	<ul style="list-style-type: none"> • τρόπον <u>τινά</u> • φίλοι <u>τινές</u> • ἀνθρώπων <u>τινῶν</u> • ὀλίγοι <u>εἰσίν</u> • Καλόν <u>δ'</u> ἔστί • πολλοί <u>δ'</u> εἰσίν ἀγαθοί • Ὅμηρος. φασί, τυφλός ἦν • πρὸς <u>σέ</u> κατέφυγον • παρά <u>σοί</u> ὁ ἰλασμός • Ταῦτα <u>σοί</u> λέγω, οὐκ ἐκείνῳ 	<p>ἢ προηγούμ. λ. <u>ἄτονη</u> <u>παροξύτονη</u></p> <p>ἢ προηγ. λ. ἔχει πάθει <u>ἐκθλιψη*</u></p> <p><u>προηγεῖται</u> τοῦ ἐγκλιτικοῦ</p> <p>ὅταν <u>ὑπάρχει ἔμφαση</u></p> <p>ὅταν <u>ὑπάρχει ἀντιδιαστολή</u></p>	<p>τῶν δισυλλάβων <u>μόνο</u> [στά μονοσύλλαβα ἀποβάλλεται· πίνακας Α'2]</p>

Σημείωση: Μερικές ἐγκλιτικές λέξεις ἐνώνονται μέ τήν προηγούμενή τους σέ μία. Αὐτές εἶναι τά μόρια τέ, τοί κ.ἄ.

π.χ. οὔτε (οὐ+τέ), μήτε (μή+τέ), εἴτε (εἰ+τέ), ὥστε (ὡς+τέ), καίτοι (καί+τοί).

Γι' αὐτό οἱ λ. αὐτές παροξύνονται καί δέν προπερισπῶνται, γιατί θεωροῦνται δύο ἀπό τίς ὁποῖες ἡ δεύτερη εἶναι ἐγκλιτική πού ἀπέβαλε ἡ ἀναβίβασε τόν τόνο της στήν προηγούμενη.

* Ἐκθλιψη λέγεται ἡ ἀποβολή τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος μιᾶς λέξεως, ὅταν ἡ ἐπόμενη λ. ἀρχίζει ἀπό φωνῆεν ἢ δίφθογγο.

• Ἐπάνω ἀπό τήν θέση τοῦ φωνήεντος πού ἐκθλίβεται σημειώνεται ἡ ἀπόστροφος ('),

π.χ. κατά ἐμοῦ ⇨ κατ' ἐμοῦ

ἐπί αὐτοῦ τοῦ θέματος ⇨ ἐπ' αὐτοῦ

παρά ὀλίγον ⇨ παρ' ὀλίγον

• Ἐκθλιψη γίνεται καί σέ σύνθετες λέξεις: τότε ὅμως δέν σημειώνεται ἀπόστροφος,

π.χ. παρά + ἔχω ⇨ παρέχω

ἀνά + ἔρχομαι ⇨ ἀνέρχομαι

• Ἄν μετά τήν ἐκθλιψη τοῦ φωνήεντος ὑπάρχει ἄφωνο ψιλό (κ, π, τ) καί ἡ ἐπόμενη λέξη ἔχει δασεῖα τό ψιλό ἢ τά ψιλά τρέπονται στά ἀντίστοιχα δασέα (χ, φ, θ),

π.χ. ὑπό ἡμῶν ⇨ ὑπ' ἡμῶν ⇨ ὑφ' ἡμῶν

ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης (ἀπό τό ἐπί ὅλης τῆς ὕλης)

ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου (ἀπό τό ἐπί ἀπλοῦ χάρτου)

οἱ ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου (ἀπό τό νύκτα + ἡμέρα ⇨ νυχθήμερον)

• Ὁ τόνος τοῦ φωνήεντος πού ἐκθλίβεται ἀποβάλλεται μαζί μέ τό φωνῆεν

• Δέν ἐκθλίβονται:

1. τό υ

2. τό τελικό α καί ο τῶν μονοσυλλάβων λέξεων τά, τό, πρό

3. τό ι α) τῶν προθέσεων ἄχρι, μέχρι, περί

β) τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου ὅτι

γ) τῶν τύπων τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τί (=ποιό)

τῆς ἀόριστης τί (= κάποιο)

τῆς ἀναφορικῆς ὅ,τι (= ὅποιο)